การพัฒนารูปแบบการนิเทศตามแนวคิดร่วมพัฒนาวิชาชีพกับการพัฒนาบทเรียนร่วมกันเพื่อเสริมความสามารถการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร*

DEVELOPMENT OF A SUPERVISION MODEL BASED ON COLLABORATIVE PROFESSIONAL DEVELOPMENT AND LESSON STUDY TO ENHANCE LEARNING MANAGEMENT COMPETENCY THAT PROMOTES STUDENTS' PROBLEM-SOLVING ABILITY IN BANGKOK SCHOOLS

ศศิธร ภู่วาว[1] และ ศิริวรรณ วณิชวัฒนวรชัย[2]

Sasithorn Phoowow[1] and Siriwan Vanichwatanavorachai[2]

[1-2]คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

[1-2]Faculty of Education Silpakorn University, Thailand

Corresponding author E-mail: sasithorn6733@gmail.com

วันที่รับบทความ : 29 มิถุนายน 2569; วันแก้ไขบทความ 3 กรกฎาคม 2569; วันตอบรับบทความ : 5 กรกฎาคม 2569

Received 29 June 2026; Revised 3 July 2026; Accepted 5 July 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนารูปแบบการนิเทศ และ 2) พัฒนาและหาคุณภาพของการพัฒนารูปแบบการนิเทศตามแนวคิดร่วมพัฒนาวิชาชีพกับการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน เพื่อเสริมความสามารถการจัดการเรียนรู้ที่

CC BY NC SA

* ศศิธร ภู่วาว และ ศิริวรรณ วณิชวัฒนวรชัย. (2569). การพัฒนารูปแบบการนิเทศตามแนวคิดร่วมพัฒนาวิชาชีพกับการพัฒนาบทเรียนร่วมกันเพื่อเสริมความสามารถการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 4(5), 425-444.

Sasithorn Phoowow and Siriwan Vanichwatanavorachai. (2026). Development Of A Supervision Model Based On Collaborative Professional Development And Lesson Study To Enhance Learning Management Competency That Promotes Students' Problem-Solving Ability In Bangkok Schools. Journal of Interdisciplinary Social Development, 4(5), 425-444.;

DOI: https://doi.org/10.

Website: https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/

ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนบ้านลำต้นกล้วย ในเครือข่ายโรงเรียนที่ 41 สำนักงานเขตหนองจอก 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และภาษาต่างประเทศ ที่ได้มาจากการอาสาสมัคร (Voluntary Selection) โดยเน้นการพัฒนาครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 คน และนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่ได้มาจากเลือกแบบเจาะจง ปีการศึกษา 2567 จำนวน 147 คน ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในรูปแบบการนิเทศ พบว่า สภาพที่คาดหวังและสภาพปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยของความคาดหวังสูงกว่าสภาพปัจจุบัน ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมดเท่ากับ (4.61/3.96) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมทั้งหมด เท่ากับ (0.03/0.06) เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยของความคาดหวังสูงกว่าสภาพปัจจุบันทุกด้าน

2. รูปแบบการนิเทศตามแนวคิดร่วมพัฒนาวิชาชีพกับการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน เพื่อเสริมความสามารถการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการนิเทศ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 วางแผน (Plan : P) ขั้นที่ 2 ค้นคว้าหาความรู้ (Study : S) ขั้นที่ 3 ปฏิบัติการ (Act : A) ดังนี้ 3.1 วางแผน (plan) 3.2 ปฏิบัติการสอน (do) ได้แก่ ขั้นระบุปัญหา (Encountering the problem : E) ขั้นทำความเข้าใจกับปัญหา (Defining the problem : D) ขั้นดำเนินการศึกษาค้นคว้า (Data collection : D) ขั้นสังเคราะห์ความรู้ (Synthesis : S) ขั้นสรุปและประเมินผลความรู้ (Performance : P) และ 3.3 สะท้อนผล (see) ขั้นที่ 4 ประเมินผล (Evaluation : E) และขั้นที่ 5 สรุปผล (Conclude : C) 4) การวัดผลและประเมินผล และ 5) เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ ซึ่งผลการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการนิเทศ พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การนิเทศร่วมพัฒนาวิชาชีพ, การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน, ความสามารถการจัดการเรียนรู้, ความสามารถในการแก้ปัญหา

Abstract

The objectives of this research were: 1) study the basic information and the need of development of the supervision model and 2) to develop and determine the quality of a supervision model based on the concept of collaborative professional development combined with collaborative lesson development to enhance learning management competency that promotes students' problem-solving ability in Bangkok schools. The sample group consisted of grade 4–6 teachers in the 2024 academic year from Ban Lam Ton Kluai School, under School Network 41, Nong Chok District Office, covering five learning areas: Thai Language, Mathematics, Science and Technology, Social Studies, and Foreign Languages. Moreover, the teacher participants were selected through voluntary selection, with 5 teachers as the primary development focus, and 147 grade 4–6 students selected through purposive sampling in the 2024 academic year. The study was conducted during the second semester of the 2024 academic year. The statistics used were percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

Research findings were as follows:

1. The study on fundamental information and the need for a supervision model revealed that the overall mean score was 4.61/3.96, and overall standard deviations was 0.03/0.06, respectively. The comparison of each aspect was found that the average level of expectations is higher than the current situation in all aspects.

2. The developed supervision model based on collaborative professional development and lesson study to enhance learning management competency that promotes students' problem-solving ability consisted of five components: (1) Principles, (2) Objectives, (3) Supervision process comprising five steps: Step 1 – Plan (P); Step 2 – Study (S); Step 3 – Act (A), which includes: 3.1 Planning (plan), 3.2 Teaching practice (do) with five sub-steps: E – Encountering the problem, D –

Defining the problem, D – Data collection, S – Synthesis, P – Performance, and 3.3 Reflection (see); Step 4 – Evaluation (E); Step 5 – Conclusion (C), (4) Measurement and evaluation, and (5) Conditions for implementation. The overall quality of the supervision model was found to be at a high level.

Keywords: Collaborative Professional Development Supervision, Lesson Study, Learning Management Competency, Problem-Solving Ability

บทนำ

กรุงเทพมหานครมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของกรุงเทพมหานครไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ตามที่แผนการศึกษาแห่งชาติและแผนพัฒนากรุงเทพมหานครกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานกรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2564-2569) มีวิสัยทัศน์จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพ เพื่อพัฒนาสู่อัตลักษณ์ผู้เรียนแห่งมหานครที่พร้อมด้วยคุณธรรม อัตลักษณ์ผู้เรียนแห่งมหานคร “รู้หน้าที่ มีจิตสาธารณะ รักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นนวัตกรที่พร้อมรับทุกการเปลี่ยนแปลง” มีโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 437 แห่ง ในพื้นที่ 50 สำนักงานเขต โดยจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และนักเรียนเรียนร่วม(เด็กพิเศษ) มีนักเรียน 261,160 คน และครู จำนวน 14,441 คน (สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2565) การทำงานของศึกษานิเทศก์สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด แต่ไม่สามารถพัฒนาให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ เช่นเดียวกับภาพรวมการจัดการศึกษาทั้งกรุงเทพมหานคร สะท้อนผลจากการรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ (พ.ศ. 2559-2563) โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ในภาพรวมของการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร มีปัญหาเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการคิดวิเคราะห์ตลอดจนผลการนิเทศการศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ประจำปีการศึกษา 2565 นักเรียนมีปัญหาหลัก 3 ประการ ประกอบด้วย 1) ปัญหาด้านการคิด ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดแก้ปัญหา 2) ปัญหาด้านการคิดคำนวณ ได้แก่ การแก้โจทย์ปัญหา การวิเคราะห์โจทย์ การคิดเร็ว และ 3) ปัญหาด้านการอ่าน ได้แก่ การมีนิสัยรักการอ่าน การตีความ การเล่าเรื่อง การสรุปความ การเรียงความ ตามลำดับ

(หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2565) ปัญหาหลักมี 2 ด้านใหญ่ ๆ คือ 1) ปัญหาเชิงปริมาณ ยังให้บริการแก่เด็กเยาวชนประชาชนทั่วประเทศได้อย่างไม่ทั่วถึง มีคนที่ไม่ได้เรียนและออกกลางคันก่อนจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสูง เยาวชนที่ไม่ได้เรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายร้อยละ 30 ของประชากรวัยเดียวกัน 2) ปัญหาเชิงคุณภาพ โรงเรียนส่วนใหญ่ยังสอนแบบบรรยายเนื้อหาให้นักเรียนไปสอบแบบปรนัย นักเรียนยังคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดแก้ปัญหาได้น้อย และมีความแตกต่างด้านคุณภาพอย่างมาก (วัดจากคะแนนการสอบระดับชาติและนานาชาติ) ระหว่างโรงเรียนที่มีชื่อเสียงในเมืองใหญ่กว่า 300 แห่งกับโรงเรียนรอบนอกราว 3 หมื่นแห่ง (แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานกรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2564-2569) สอดคล้องกับสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ (2562) ได้รายงานผลการสอนจากโปรแกรมประเมินสมรรถนะผู้เรียนมาตรฐานสากล (Programme for International Student Assessment หรือ PISA) ซึ่งเป็นโปรแกรมการประเมินคุณภาพของระบบการศึกษาในระดับนานาชาติ พบว่า ผู้เรียนไทยมีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศสมาชิก OECD ทั้งด้านการอ่าน คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพการเรียนการสอนในห้องเรียนกับผลคะแนนพบว่า ผู้เรียนที่ได้เรียนกับครูที่มีความสนใจในเนื้อหาวิชาที่สอนมีผลคะแนนการอ่านที่ดีกว่าสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าครูที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ใส่ใจ และสนใจในการพัฒนาวิธีการสอนจะส่งผลต่อทัศนคติและการเรียนรู้ของผู้เรียน เพราะคุณภาพของผู้เรียนคือผลที่สะท้อนจากการจัดการเรียนการสอนของครู หากครูมีคุณภาพมาตรฐานวิชาชีพ ตลอดจนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนที่ได้รับมอบหมาย และใส่ใจในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียน คุณภาพผู้เรียนก็จะดีขึ้นตามไปด้วย

จากปัญหาดังกล่าวจึงนำไปสู่การปรับเปลี่ยนวิธีเรียนวิธีสอนแนวใหม่ ห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 ครูไม่ใช่ผู้จัดการทุกสิ่งทุกอย่าง ผู้เรียนต้องได้ลงมือปฏิบัติเองสร้างความรู้ที่เกิดจากความเข้าใจของตนเองและมีส่วนร่วมในการเรียนมากขึ้น (Active learning) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานจึงเป็นผลมาจากกระบวนการทำงานที่ต้องอาศัยความเข้าใจและ การแก้ไขปัญหาเป็นฐาน ถ้ามองในแง่ของยุทธศาสตร์การสอน วิธีสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นเทคนิคการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เผชิญหน้ากับปัญหาด้วยตนเองจะทำให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะในการคิดหลายรูปแบบ เช่น การคิดวิจารณญาณ คิดวิเคราะห์ การคิด

สังเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ ฯลฯ สำหรับในประเทศไทยนั้น การสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษาเป็นที่นิยมกันมากขึ้น มีงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนที่ใช้การสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานมากมาย มหาวิทยาลัยหลายแห่งที่ส่งเสริมและได้ทดลองนำไปใช้แล้ว เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ รวมถึงมหาวิทยาลัยเอกชนหลายแห่ง โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีการพัฒนารูปแบบ PBL ในการสอนร่วมกับผู้สอนจากมหาวิทยาลัย Stamford และ Vanderbuilt (ไพศาล สุวรรณน้อย, 2558) การจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลนั้นประกอบด้วย 3 กระบวนการ ได้แก่ กระบวนการบริหารการศึกษา กระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศการศึกษา ซึ่งทั้ง 3 กระบวนการจะต้องมีการขับเคลื่อนสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง โดยเฉพาะกระบวนการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญที่จะผลักดันให้อีก 2 กระบวนการประสบผลสำเร็จได้

การนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพมี 3 ลักษณะ ได้แก่ การนิเทศแบบเพื่อนนิเทศเพื่อน (Peer Coaching) การนิเทศแบบชี้แนะทางปัญญา (Cognitive Coaching) และการนิเทศโดยครูพี่เลี้ยง (Mentoring) สอดคล้องกับ Fernandez; & Yoshida. (2004) ได้กล่าวถึงการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Lesson study) ว่าเป็นแนวคิดหนึ่งในการพัฒนาวิชาชีพครู (Professional development) ด้วยการเรียนรู้ในชั้นเรียนแบบร่วมมือรวมพลังอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องในระยะยาวในบริบทการทำงานจริงของครูเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยดำเนินงานตามขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน ซึ่งเป็นกระบวนการทำงานพัฒนาวิชาชีพร่วมกันของกลุ่มครู ที่ให้ความสำคัญกับการสังเกตพฤติกรรมที่แสดงถึงการคิดและการเรียนรู้ของนักเรียนโดยตรงในชั้นเรียนและการอภิปรายสะท้อนความคิดร่วมกัน เพื่อพัฒนาบทเรียนอย่างต่อเนื่อง จนได้บทเรียนที่มีคุณภาพสามารถนำไปใช้พัฒนานักเรียนของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกันประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ การวางแผน การนำไปใช้และการสังเกต และการสะท้อนผล ซึ่งการนำแนวคิดดังกล่าวมาปรับใช้ในกระบวนการนิเทศการจัดการเรียนรู้ของครูจะช่วยส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถกำหนดเป้าหมายที่ต้องการจะพัฒนาการสอนได้อย่างตรงจุด มีโอกาสได้วางแผนการสอนร่วมกับผู้เชี่ยวชาญและเพื่อนครูที่อยู่ในบริบทเดียวกัน และร่วมกันสะท้อนผลการสอนเพื่อนำข้อมูลย้อนกลับที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาการสอนเรื่องเดิมในครั้งต่อไป เพื่อให้ได้บทเรียนที่มีคุณภาพ นอกจากนี้การพัฒนาบทเรียนร่วมกันยังเป็นแนวคิดที่ช่วยส่งเสริมให้

ครูผู้สอนมีมุมมองของนักวิจัยที่มีความต้องการที่จะแก้ปัญหาและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตนเองจากมุมมองของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ การมุ่งทำให้สถานศึกษาเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 โดยความร่วมมือกันระหว่างผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการโรงเรียน ผู้บริหารการศึกษา และผู้เกี่ยวข้องในการสนับสนุนการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเท่าเทียมกันและต่อเนื่อง ส่งผลให้ครูผู้สอนมีการเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน มีแรงจูงใจในการสอน พยายามหาวิธีการสอนอย่างหลากหลาย ทำให้นักเรียนเรียนรู้อย่างสนุกแต่มีสาระ นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอน จากที่กล่าวมานี้ ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนารูปแบบการนิเทศตามแนวคิดร่วมพัฒนาวิชาชีพกับการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน เพื่อเสริมความสามารถการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและหาคุณภาพของการพัฒนารูปแบบการนิเทศตามแนวคิดร่วมพัฒนาวิชาชีพกับการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน เพื่อเสริมความสามารถการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

2. เพื่อประเมินประสิทธิผลของการนิเทศตามแนวคิดร่วมพัฒนาวิชาชีพกับการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน เพื่อเสริมความสามารถการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีดำเนินการวิจัยในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research & Development : R&D) โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ด้วยการศึกษาวิธีการเชิงปริมาณ (Quantitative Methods) และวิธีการเชิงคุณภาพ (Qualitative Methods) เพื่อตอบคำถามการวิจัยให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนารูปแบบการนิเทศตามแนวคิดร่วมพัฒนาวิชาชีพกับการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน เพื่อเสริมความสามารถการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยในขั้นที่ 1 การวิจัย (Research : R_1) ได้แก่

1. ครูผู้สอนระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนบ้านลำต้นกล้วย ในเครือข่ายโรงเรียนที่ 41 สำนักงานเขตหนองจอก 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และภาษาต่างประเทศ ที่ได้มาจากการอาสาสมัคร (Voluntary Selection) โรงเรียนบ้านเจียรดับ 5 คน โรงเรียนวัดทรัพย์สโมสร 5 คน โรงเรียนสามแยกท่าไข่ 5 คน โรงเรียนสุเหร่านาตับ 5 คน โรงเรียนสุเหร่าหะยีมินา 5 คน โรงเรียนบ้านลำต้นกล้วย 5 คน โรงเรียนอิสลามลำไทร 5 คน และโรงเรียนสุเหร่าอีรั้ว 5 คน โดยเน้นการพัฒนาครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 40 คน

2. ผู้เชี่ยวชาญ ด้านการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา จำนวน 5 คน ซึ่งผู้เชี่ยวชาญเป็นครู ศึกษานิเทศก์ บุคลากรทางการศึกษาที่มีวิทยฐานะตั้งแต่ชำนาญการพิเศษขึ้นไป

เครื่องมือที่ใช้ในขั้นที่ 1 การวิจัย (Research : R_1) ได้รับการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ประกอบไปด้วยเครื่องมือ ดังนี้

1. แบบวิเคราะห์เอกสารเพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการนิเทศฯ โดยวิเคราะห์ข้อมูลในประเด็น ดังนี้ 1) แนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการนิเทศ 2) แนวคิด หลักการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน 3) แนวคิด หลักการการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศ จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลประเมินผล จำนวน 2 คน โดยใช้แบบประเมินความสอดคล้องเหมาะสม (Index of item objective congruence: IOC) มีค่าดัชนีความสอดคล้องเหมาะสม (IOC) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00

2. แบบสอบถามสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถใน การแก้ปัญหา มีลักษณะเป็นประเด็นคำถามที่เกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริงกับสภาพที่คาดหวัง เกี่ยวกับความสามารถในการแก้ปัญหา โดยใช้วิธีการสอบถามครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สังคมศึกษา ศาสนา

และวัฒนธรรม และภาษาต่างประเทศ ที่ได้มาจากการอาสาสมัคร (Voluntary Selection) โดยเน้นการพัฒนาครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 40 คน มีลักษณะเป็นแบบมาตรส่วนประเมินค่า (Rating scale 5 ระดับ) แบ่งเป็น 3 ด้าน รวม 20 ข้อ ประกอบด้วย 1) ด้านผู้สอน จำนวน 5 ข้อ 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ จำนวน 12 ข้อ และ 3) ด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 3 ข้อ

ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศ จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลประเมินผล จำนวน 1 คน โดยใช้แบบประเมินความสอดคล้องเหมาะสม (Index of item objective congruence: IOC) มีค่าดัชนีความสอดคล้องเหมาะสม (IOC) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00

3. แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ มีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายเปิด (Open - end Question) โดยมีประเด็นในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อด้านการนิเทศ การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศ จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลประเมินผล จำนวน 1 คน โดยใช้แบบประเมินความสอดคล้องเหมาะสม (Index of item objective congruence: IOC) มีค่าดัชนีความสอดคล้องเหมาะสม (IOC) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการโดย

1. วิเคราะห์เอกสาร หนังสือ ตำรา แนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการนิเทศ การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. สอบถามสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา ที่เกี่ยวกับความสามารถในการแก้ปัญหา โดยใช้วิธีการสอบถามครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม และภาษาต่างประเทศจำนวน 40 คน

3. สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อด้านการนิเทศ การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา โดยสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบวิเคราะห์เอกสาร และแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของครู โดยใช้ค่าเฉลี่ย (M) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) $PNI_{Modified}$

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาและการหาประสิทธิภาพของการพัฒนารูปแบบการนิเทศตามแนวคิดร่วมพัฒนาวิชาชีพกับการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน เพื่อเสริมความสามารถการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สังเคราะห์ผลที่ได้จากการศึกษาในขั้นที่ 1 เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการพัฒนาร่างรูปแบบการนิเทศฯ คู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศฯ แผนนิเทศฯ และเครื่องมือประเมินประสิทธิผลของรูปแบบ รวมไปถึงการตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยในขั้นที่ 2 การพัฒนา (Development : D_1) ได้แก่

1. ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เพื่อสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion : FGD) และประเมินความเหมาะสมของรูปแบบพัฒนาการนิเทศตามแนวคิดร่วมพัฒนาวิชาชีพกับการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน เพื่อเสริมความสามารถการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ จำนวน 2 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน จำนวน 1 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา จำนวน 4 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวัดผลประเมินผล จำนวน 2 คน ทั้งนี้เพื่อวิพากษ์และรับรองรูปแบบการนิเทศฯ คู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศฯ และเครื่องมือประเมินประสิทธิผลของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น

2. ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศ จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลประเมินผล จำนวน 2 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

เครื่องมือที่ใช้ในขั้นที่ 2 การพัฒนา (Development : D_1) ได้รับการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการนิเทศตาม

แนวคิดร่วมพัฒนาวิชาชีพกับการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน เพื่อเสริมความสามารถการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้องเหมาะสม (IOC) เท่ากับ 1.00 ทุกรายการ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการหาค่าเฉลี่ย (*M*) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (*SD*)

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการโดย

1. พัฒนารูปแบบการนิเทศฯ และคู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศฯ โดยนำรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบ (ฉบับร่าง) เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม ครอบคลุม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ โดยดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion : FGD) ในรูปแบบออนไลน์ ผ่านโปรแกรม Zoom โดยผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ จากนั้นเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คนที่เป็นชุดเดิมให้ข้อมูลอีกครั้ง เพื่อประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการนิเทศฯ โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการนิเทศฯ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของ Likert ในภาพรวมพบว่า รูปแบบการนิเทศฯ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (M = 4.23, SD = 0.45)

2. เครื่องมือประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบการนิเทศตามแนวคิดร่วมพัฒนาวิชาชีพกับการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน เพื่อเสริมความสามารถการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ได้แก่

2.1 แบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาของครู เป็นแบบประเมินสำหรับผู้อำนวยการสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ และครู Buddy Teacher ใช้ในการประเมินครู Model Teacher มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) แบ่งเป็น 2 ด้าน ด้านออกแบบการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านความสามารถในการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยการประเมิน 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นระบุปัญหา ขั้นทำความเข้าใจกับปัญหา ขั้นดำเนินการศึกษาค้นคว้า ขั้นสังเคราะห์ความรู้ และขั้นสรุปและประเมินผลความรู้ โดยใช้แบบประเมินความสอดคล้องแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของ Likert พบว่า ครูมีพัฒนาการสูงขึ้นและอยู่ในระดับมาก (M = 4.38, SD = 0.06) โดยระยะที่ 1 อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.17 (M = 4.17, SD = 0.08) ระยะที่ 2 อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.32 (M = 4.32, SD = 0.06) ระยะที่ 3 อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.64 (M = 4.64, SD = 0.04)

2.2 แบบสะท้อนผลความสามารถในการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพของ Model Teacher เป็นแบบสะท้อนผลสำหรับครู Model Teacher ใช้ในการสะท้อนผลการสอนของตนเอง มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) จับคู่สังเกตการสอน มีการแลกเปลี่ยนให้ข้อมูลย้อนกลับอย่างต่อเนื่องตามกระบวนการทำงานร่วมกัน 2) พัฒนาโรงเรียน 3) ครูเปิดใจยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนด้วยการสะท้อนคิดระหว่างกัน 4) นักเรียนเกิดการเรียนรู้ (กระบวนการ) และ 5) ครูเกิดการเรียนรู้ จำนวน 5 ข้อ เป็นคำถามปลายเปิด โดยใช้แบบประเมินความสอดคล้องแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของ Likert พบว่า 1) ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ท้าทายความสามารถของผู้เรียน 2) ครูรับฟังการสะท้อนคิดจุดที่ตนเองควรพัฒนาในการจัดการเรียนรู้เพื่อนำไปปรับปรุง 3) ครูร่วมสะท้อนคิด ได้ทราบจุดเด่นในการจัดการเรียนรู้ของครูต่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ สามารถนำจุดเด่นไปปรับใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเองได้

2.3 แบบประเมินความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียน เป็นแบบประเมินสำหรับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ใช้ในการประเมินตนเอง มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ประกอบด้วยการประเมิน 3 ด้าน ได้แก่ 1) การระบุสาเหตุของปัญหา 2) การเสนอวิธีแก้ปัญหา และ 3) การเลือกวิธีแก้ปัญหา โดยใช้แบบประเมินความสอดคล้องแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของ Likert พบว่านักเรียนมีความสามารถอยู่ในระดับมาก (M = 4.35, SD = 0.11)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินความสอดคล้องเหมาะสมของรูปแบบการนิเทศฯ คู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศฯ และเครื่องมือประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการนิเทศฯ ได้แก่ 1) แบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาของครู 2) แบบสะท้อนผลความสามารถในการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพของ Model Teacher 3) แบบประเมินความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียน โดยใช้การหาค่าค่าเฉลี่ย (M) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการการพัฒนารูปแบบการนิเทศตามแนวคิดร่วมพัฒนาวิชาชีพกับการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน เพื่อเสริม

ความสามารถการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ดังนี้

1) ความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครู ในด้านผู้สอน ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดผลและประเมินผล พบว่า ด้านการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนอธิบายสถานการณ์ของปัญหาพร้อมแสดงแผนผังความคิดของกลุ่มตนเองออกมาได้ ผู้เรียนทบทวนข้อมูลของกลุ่มและหาความรู้ในสิ่งที่กลุ่มสงสัยเพิ่มเติมได้ และผู้เรียนในแต่ละกลุ่มเลือกวิธีการนำเสนอผลงานได้น่าสนใจ ด้านผู้สอน ให้ผู้เรียนสรุปองค์ความรู้ใหม่ และประเมินผลผู้เรียนด้วยตนเอง ผู้สอนแนะนำแนวทางวิธีการเรียนรู้ ยกตัวอย่างปัญหาสถานการณ์ และตั้งคำถามถามผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และผู้สอนศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม คอยอำนวยความสะดวกจัดหาเอกสาร วัสดุ สื่อเทคโนโลยี แนะนำและให้กำลังใจผู้เรียน และด้านการวัดผลและประเมินผล ผู้สอนมีการวัดและประเมินผลก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน ในการแก้ปัญหาของนักเรียน ผู้สอนออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ และผู้เรียน และผู้สอนมีการวัดผลและประเมินผลจากสภาพจริงเป็นระยะ ๆ

2) ผลการศึกษาข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการนิเทศฯ จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ประเด็นที่ 1 กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มีดังนี้ 1. การกำหนดสถานการณ์ 2. การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหา 3. การกำหนดกิจกรรมทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน 4. การให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวก 5. การกระตุ้นให้นักเรียนแสวงหาทางเลือกที่หลากหลายในการแก้ปัญหา 6. การติดตามผลในการแก้ปัญหาของนักเรียน 7. การประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนโดยพิจารณาจากผลงาน กระบวนการทำงาน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และ 8. การสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ให้เป็นประชาธิปไตย เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็นที่หลากหลายและเหมาะสม ประเด็นที่ 2 การเลือกใช้สื่อเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนในปัจจุบันส่วนใหญ่มีความเหมาะสม แต่ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้ และฝึกทักษะการนำไปใช้ของครูผู้สอนให้เกิดสัมฤทธิ์ผลอย่างคุ้มค่ามากที่สุด การเลือกใช้สื่อเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียน ได้แก่ เหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เหมาะสมกับรูปแบบและวิธีการจัดการเรียนรู้ เหมาะสมกับเนื้อหาสาระ เหมาะสมกับความต้องการ วัย และระดับชั้นของนักเรียน

ประเด็นที่ 3 กระบวนการวัดผลประเมินผลที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนควรเน้นการประเมินตามสภาพจริง โดยมีวิธีการดำเนินการ ดังนี้ 1. มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 2. มีการตรวจสอบทบทวนเป็นระยะ 3. มีการบันทึกเป็นข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยีที่สามารถเชื่อมโยง แลกเปลี่ยน ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริง และประเด็นที่ 4 คุณสมบัติของผู้เรียนที่เกิดความสามารถในการแก้ปัญหา มีดังนี้ 1. มีความยืดหยุ่น 2. รู้จักหาวิธีการหรือแนวทางใหม่ ๆ ในการควบคุมสถานการณ์ที่เกิดขึ้น 3. กล้าเผชิญปัญหาและยอมรับสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นด้วยความเข้าใจ 4. มีความคิดวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาและข้อมูลต่างๆได้อย่างรอบคอบ 5. มีความคิดสร้างสรรค์มองเห็นมุมมองที่แตกต่างในการแก้ปัญหา

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ผลการตรวจสอบคุณภาพและผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการนิเทศตามแนวคิดร่วมพัฒนาวิชาชีพกับการพัฒนาบทเรียนร่วมกันเพื่อเสริมความสามารถการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน และให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการนิเทศฯ ผู้วิจัยนำมาปรับปรุง แก้ไขและพัฒนารูปแบบการนิเทศฯ โดยใช้ชื่อรูปแบบว่า "PSAEC Model" และมีองค์ประกอบของรูปแบบ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการนิเทศ 4) การวัดผลและประเมินผล และ 5) เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ ซึ่งผล การประเมินความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก (M = 4.23, SD = 0.45)

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการนิเทศฯ คู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศฯ แผนการใช้รูปแบบการนิเทศฯ และเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลของรูปแบบการนิเทศฯ

ลำดับข้อที่	รายการ	M	SD	ระดับความเหมาะสม
1	องค์ประกอบที่ 1 หลักการ	4.17	0.39	มาก
2	องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์	4.00	0.83	มาก
3	องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการนิเทศ	4.20	0.47	มาก
	ขั้นที่ 1 วางแผน (Plan :P)	4.33	0.00	มาก
	ขั้นที่ 2 ค้นคว้าหาความรู้ (Study :S)	4.33	0.00	มาก
	ขั้นที่ 3 ปฏิบัติการ (Act :A)	4.20	0.27	มาก

	ขั้นที่ 4 ประเมินผล (Evaluation :E)	3.93	0.23	มาก
	ขั้นที่ 5 สรุปผล (Conclude :C)	4.20	0.27	มาก
4	องค์ประกอบที่ 4 การวัดผลและประเมินผล	4.07	0.10	มาก
5	องค์ประกอบที่ 5 เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้	4.33	0.40	มาก
6	ความเหมาะสมโดยภาพรวมของรูปแบบการนิเทศ	4.58	0.50	มากที่สุด
รวม		**4.23**	**0.45**	**มาก**

อภิปรายผล

1. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เผชิญกับปัญหา ได้แสวงหาค้นพบปัญหาได้ด้วยตนเอง จากสถานการณ์บทบาทสมมติ เรื่องสั้น ยูทูป ครูคอยติดตามดูแลให้นักเรียนเห็นประโยชน์เห็นคุณค่าของการร่วมกันคิดร่วมกันปฏิบัติงาน ครูกระตุ้นให้นักเรียนสนใจใคร่รู้เพื่อนำไปสู่การตั้งโจทย์ปัญหา บรรยากาศการเรียนการสอนมีการถาม-ตอบ มีการแสดงความคิดเห็น ดังนี้ ขั้นระบุปัญหา (E) เพื่อเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจอยากรู้ ขั้นทำความเข้าใจกับปัญหา (D) โดยช่วยกันวิเคราะห์ ระดมสมอง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อหาวิธีการในการหาคำตอบ และสร้างเป็นประเด็นการเรียนรู้ขึ้นมา ขั้นดำเนินการศึกษาค้นคว้า (D) สิ่งใดที่ยังไม่รู้ก็สามารถดำเนินการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม ขั้นสังเคราะห์ความรู้ (S) นำข้อค้นพบมารวบรวม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ขั้นสรุปและประเมินผล (P) ความรู้ที่ได้เรียนมาว่ามีความเหมาะสมหรือไม่เพียงใด แล้วนำเสนอให้แก่เพื่อนในชั้นเรียน สอดคล้องกับมาซาอากิ ซาโต เอสุเกะ ไซโต (2561) ได้กล่าวถึง การปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้เรียนและการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนว่าเป็นหัวใจของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งต้องอาศัยกลไกที่สำคัญในการช่วยให้การพัฒนาการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จ คือ การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการบริหารจัดการสถานศึกษา จากแนวทางดำเนินการแบบเดิมไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาให้มีความเป็น “โรงเรียนแห่งการเรียนรู้” (School as Learning Community :SLC) ทั้งนี้เพื่อให้โรงเรียนมีบรรยากาศและวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้สำหรับโรงเรียน นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสำหรับการเปิดพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ระหว่างกัน การสร้างความรู้ใหม่และนวัตกรรมที่เหมาะสม สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้สมัยใหม่ รวมทั้ง การสร้างพลังขับเคลื่อนให้การปฏิรูปการเรียนรู้ประสบผลสำเร็จ การพัฒนาโรงเรียนแห่งการเรียนรู้เป็นการเสริมสร้างหลักการหรือวินัย

5 ประการ ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมในการนำไปปฏิบัติ (Practice) ให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ จนสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างคล่องแคล่วมีประสิทธิผล ได้แก่ 1) ความรอบรู้แห่งตน (Personal Mastery) 2) แบบแผนความคิดอ่าน (Mental Model) 3) วิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) 4) การเรียนรู้ของทีม (Team Learning) และ 5) การคิดอย่างเป็นระบบ (Systems Thinking) ด้วยการประยุกต์ใช้หลักการทั้ง 5 ประการ เพื่อพัฒนาโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ พร้อมทั้งการปรับภายในโรงเรียน 5 ประการ ได้แก่ 1) การเรียนการสอนของโรงเรียนต้องเน้นการยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ (Learner – Centered) 2) การกระตุ้นและให้การยอมรับถึงความสำคัญของความหลากหลาย (Diversity) 3) การสร้างความเข้าใจและยอมรับการเปลี่ยนแปลงในทุกองค์ประกอบที่ต้องเกี่ยวพันและส่งผลกระทบต่อกันตลอดเวลา 4) การช่วยกันให้ทุกคนร่วมกันเรียนรู้เพื่อแสวงหาและค้นคว้าทดลองหาทฤษฎีใหม่ ๆ ที่สามารถนำมาใช้ในทางการศึกษาได้อย่างเหมาะสม และอย่างกว้างขวางโดยสมาชิกของโรงเรียน และ 5) การบูรณาการจัดการศึกษาของโรงเรียนกับเครือข่ายทางสังคม

2. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า รูปแบบการนิเทศฯ มีผลการตรวจสอบคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก สามารถนำไปใช้ในการดำเนินการตามกระบวนการของรูปแบบการนิเทศฯได้ ทั้งนี้ เนื่องมาจากการออกแบบดังกล่าว ได้รับการพัฒนามาจากกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) โดยมีกระบวนการ ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 วิจัย (Research: R1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สภาพการปฏิบัติจริง ปัญหาที่เกิดขึ้น รวมทั้งการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ผลการวิจัย การวิเคราะห์เอกสารต่าง ๆ แล้วนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์มาสังเคราะห์ ไปสู่ขั้นตอนที่ 2 พัฒนา (Develop: D1) คือ ออกแบบและพัฒนานวัตกรรมโดยนำผลจากขั้นตอนที่ 1 (R1) มาพัฒนาทำให้รูปแบบการนิเทศฯ ที่พัฒนาขึ้นสามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย และในขั้นพัฒนา (D1) นี้ต้องพัฒนารูปแบบการนิเทศฯ ให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ Dick et al. กล่าวว่าการดำเนินการออกแบบจะต้องประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน การออกแบบวิธีการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย การออกแบบและพัฒนาเครื่องมือหรือนวัตกรรมสำหรับนำไปใช้ การนำเครื่องมือหรือนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นไปสู่การปฏิบัติ และประเมินความก้าวหน้า (Dick et al, 2005) สอดคล้องกับจอยส์และเวลล์ กล่าวว่าองค์ประกอบของรูปแบบที่มีคุณภาพประกอบด้วย แนวคิดและหลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการ การวัดและประเมินผล เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ (Joyce & Weil, 2004)

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยทำให้ได้รูปแบบการนิเทศฯ 5 องค์ประกอบ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการนิเทศตามแนวคิดร่วมพัฒนาวิชาชีพกับการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน เพื่อเสริมความสามารถการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

สรุป/ข้อเสนอแนะ

รูปแบบการนิเทศตามแนวคิดร่วมพัฒนาวิชาชีพกับการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน เพื่อเสริมความสามารถการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้ชื่อรูปแบบว่า "PSAEC Model" และมีองค์ประกอบของรูปแบบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการนิเทศ 4) การวัดผลและประเมินผล และ 5) เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ ซึ่งผลการตรวจสอบคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก (M = 4.23, SD = 0.45) โดยกระบวนการนิเทศฯ มี 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 วางแผน (Plan : P) ขั้นที่ 2 ขั้นที่ 2 ค้นคว้าหาความรู้ (Study : S) ขั้นที่ 3 ปฏิบัติการ (Act : A) ขั้นที่ 4 ประเมินผล (Evaluation : E) และ ขั้นที่ 5 สรุปผล (Conclude : C)

ในส่วนข้อเสนอแนะ จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ **ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์** 1. การนำรูปแบบการนิเทศไปใช้ในการพัฒนาความสามารถในการออกแบบเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ควรมีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (EDDSP Method) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของวิชา ให้ครูมีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งสามารถดำเนินการได้ในขั้นที่ 2 ค้นคว้าหาความรู้ (Study :S) ของรูปแบบการนิเทศตามแนวคิดร่วมพัฒนาวิชาชีพกับการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน เพื่อเสริมความสามารถการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร (PSAEC Model) 2. การนำรูปแบบการนิเทศไปใช้ ครูเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมให้พร้อม ครูใช้การเสริมแรงอย่างสม่ำเสมอ เช่น ปรบมือ ให้รางวัล ให้คะแนน คำชมเชย เป็นต้น ในขณะที่นักเรียนเล่นเกมหรือตอบคำถามได้ถูกต้อง การควบคุมชั้นเรียนของครูเป็นสิ่งสำคัญ ครูควรสร้างบรรยากาศให้สนุกสนานแต่ได้ความรู้ ดึงความสนใจให้นักเรียนที่ไม่สนใจเรียนกลับมาตั้งใจเรียน ฟังครูสอน หรือใช้ระบบกลุ่มช่วยกันดูแลสมาชิกในกลุ่ม **ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป** 1. ควรมีการศึกษาวิจัยการพัฒนารูปแบบการนิเทศตามแนวคิดร่วมพัฒนาวิชาชีพกับการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน เพื่อเสริมความสามารถการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อไปพัฒนาความสามารถในการคิดขั้นสูง เช่น ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ความสามารถในการคิดสังเคราะห์ ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ 2. ควรมีการศึกษาวิจัยการพัฒนารูปแบบโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community :SLC) เพื่อเสริมความสามารถการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

เอกสารอ้างอิง

ทิศนา แขมมณี. (2560). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญชม ศรีสะอาด. (2559). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: อภิชาติการพิมพ์.

ไพศาล สุวรรณน้อย. (2558). เอกสารประกอบการบรรยายโครงการพัฒนาการเรียนการสอน : การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning: PBL). เรียกใช้เมื่อ 4 พฤษภาคม 2565 จาก https://ph.kku.ac.th/thai/images/file/km/pbl-he-58-1.pdf

มาซาอากิ ซาโต เอสุเกะ ไซโต. (2561). เรียนรู้จากข้อเท็จจริงของเด็กและห้องเรียน การปฏิรูปโรงเรียนด้วย “ชุมชนแห่งการเรียนรู้” และการไตร่ตรอง. นนทบุรี: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์

มาเรียม นิลพันธุ์. (2558). วิธีวิจัยทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 9). นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร

ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์. (2557). คู่มืออบรมเชิงปฏิบัติการในโครงการพัฒนาวิชาชีพครูคณิตศาสตร์ด้วยนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson study) และวิธีการแบบเปิด (Open Approach). มหาวิทยาลัยขอนแก่น วันที่ 5-30 พฤษภาคม 2552

วัชรา เล่าเรียนดี. (2556). ศาสตร์การนิเทศการสอนและการโค้ช การพัฒนาวิชาชีพ : ทฤษฎีกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 12). นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์นครปฐม.

วัชรา เล่าเรียนดี, ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง และอรพิณ ศิริสัมพันธ์. (2560). กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาการคิดและยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21. (พิมพ์ครั้งที่ 12). นครปฐม: เพชรเกษมพริ้นติ้ง กรุ๊ป

ศิริวรรณ วณิชวัฒนวรชัย. (2562). วิธีสอนทั่วไป. (พิมพ์ครั้งที่ 4). นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ส่วนนโยบายและแผนการศึกษา สำนักยุทธศาสตร์การศึกษา สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร. (2563). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานกรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2564 - 2569). กรุงเทพมหานคร: บริษัทวันไฟน์เดย์จำกัด.

สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร. (2564). รายงานผลการนิเทศการศึกษาโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักการศึกษา.

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้. (ม.ป.ท.)

_____. (2564). แนวทางการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning). (ม.ป.ท.)

Dick, W., Carey, L., & Carey, J. (1990). The systematic design of instruction. (5th ed.). New York: Addison, Wesley and Longman.

DuFour, R. & others. (2016). Learning by Doing : A Handbook for Professional Learning Communities at Work. 3rd ed. Bloomington: Solution Tree Press.

Joyce, B., Weil,M. (2004). Model of Teaching. 7th ed. Boston: Allyn and Bacon.